

багаття, приготування їжі, облаштування місця розміщення та ін.); вивчення та розпізнавання рослин, тварин, птахів, природних явищ, інших людей та ін.

Цілком очевидно, що в українському суспільстві одночасно діють усталені традиції (переважна більшість з них має народні витоки) і відбувається проникнення у національну культуру нових, переважно агресивних культур. Звернення молодіжного об'єднання до усталених національних традицій (календарних, виробничих, побутових та ін.) гарантує освоєння соціального і культурного спадку, спадкоємність досвіду поколінь. Із цих позицій, важливо координувати діяльність молодіжного об'єднання з метою її спрямування не тільки на задоволення культурних потреб членів молодіжної організації, а й на прищеплення їм любові до національної культури, зокрема, до народної, класичної та сучасної української музики, оскільки вона є найвиразнішою складовою того середовища, в якому живе підліток, і де він має реалізовувати себе як особистість у процесі соціального розвитку та становлення.

З огляду на зазначене, молодіжні об'єднання мають стати провідною ланкою розв'язання проблеми формування в дітей підліткового віку особистісної якості патріотизм. Підбиваючи підсумок, слід зауважити, що викладене не вичерпує проблеми, а лише певною мірою окреслює деякі питання актуалізовані сьогоденням, коло яких потребує подальшого розширення, дослідження та осмислення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 374, [1] с.
2. Державна доповідь про становище дітей в Україні (за підсумками 2002 р.); Держ. комітет України у справах сім'ї та молоді / [уклад. Ж.В. Петровичко]. – К.: Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. – 231, [1] с. – (Офіційне видання).
3. Диба С.Г. Педагогічні умови соціалізації учнівської молоді в скаутських організаціях (вітчизняний і зарубіжний досвід): дис. ...канд. пед. наук: 13.00.01 / Диба Світлана Григорівна. – К., 2005. – 231 с.
4. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / Світлана Григорівна Карпенчук. – К.: Вища шк., 1997. – 304 с.
5. Молодь України у дзеркалі соціології / заг. ред. О.Балакіревої і О.Яременка. – К.: УІСД, 2001. – 210, [1] с. – (Наукове видання).
6. Панагушина О.Є. Соціалізація підлітків у діяльності молодіжних організацій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.05 “соціальна педагогіка” / О.Є. Панагушина. – Луганськ, 2008. – 20 с.
7. Педагогічний словник / за ред. дійсного члена АПН України Ярмаченка М.Д. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
8. Петронговський Р.Р. Формування патріотизму старшокласників у поза навчальній виховній діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07 “Теорія і методика виховання” / Р.Р. Петронговський. – К., 2002. – 20 с.
9. Степанов О.М. Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 502 с.

УДК 37.013.42 +070+372

С.І. Семчук

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В статті розкривається проблема впливу художніх творів на становлення особистості дитини в дошкільному віці. Аналізуються сучасні погляди науковців на специфіку сприйняття дітьми образів художніх та фольклорних творів. Розглянуто значення друкованих засобів масової інформації та їх вплив на формування моральних цінностей особистості дитини в дошкільному віці. Розкрита сутність друкованих засобів

масової інформації, як засобу інтеграції особистості, розширення моделі світу, який реалізується в процесі соціалізації дітей дошкільного віку.

The problem of influence of fictions on development of child's personality in the pre-school age is given in this article. The scents' views on the specific children's image perception of fiction and folk works are analyzed. The meaning of printed mass media and its influence on the formation of child moral value in the pre-school age is considered. The meaning of printed mass media as a method of personality's integration, extension of the world model, which is realized in the process of children's socialization in the pre-school age is shown.

Постановка проблеми. На фоні соціально – економічних перетворень, що спостерігаються в сучасному українському суспільстві, дедалі гостріше постає питання впливу друкованих засобів інформації на соціалізацію дітей дошкільного віку.

Дитина поступово входить у суспільне середовище, формується як особистість, яка постійно розвивається. Перетворення людського індивіда на особистість відбувається в процесі соціалізації.

Соціалізація – це двосторонній взаємообумовлений процес взаємодії людини і соціального середовища, який передбачає її включення в систему суспільних відносин як шляхом засвоєння соціального досвіду, так і самостійного відтворення цих відносин, у ході яких формується унікальна, неповторна особистість [4: 6-7].

У вік інформаційних технологій телебачення, відео, комп'ютерних технологій все частіше витісняють книги. З огляду на це, науковці прийшли до висновку, що в умовах становлення і подальшого розвитку інформаційного суспільства книга залишається вагомим засобом соціальної інформації і носієм людської культури, успішно конкуруючи і співпрацюючи з електронними засобами масової інформації [3: 89].

Аналіз останніх досліджень. Загальній проблемі соціалізації на сучасному етапі присвятили свої роботи (Є. Кузьмін, Б. Ломов, Г. Андреева та ін.). Помітний доробок у галузі аналізу соціально – психологічних та педагогічних аспектів проблеми дитинства як наукової категорії, належить таким дослідникам (В. Абраменкова, В. Зеньковський, Д. Ельконін, В. Кудрявцев, М. Мід, В. Мухіна, Д. Фельдштейн та ін.) [1: 77]. Різні аспекти роботи з художніми творами розкриваються у працях психологів (О. Запорожець, Н. Карпинська, Т. Рубцова, Н. Молдавська) та педагогів (А. Абдулліна, Г. Арязмова, Н. Бібко, О. Кубасова, М. Львова, Ю. Полуянов, Н. Светловська). Вчені (К. Габриловець, А. Литвиненко, К. Моніч, Л. Руднева) визначають художню літературу як ефективний засіб морального виховання дітей дошкільного віку. На основі глибокого аналізу сучасної соціальної ситуації в суспільстві, у час бурхливого зростання потоку телевізійної інформації, друковані засоби масової інформації, зокрема художня література залишається вагомим засобом розширення кола дитячих уявлень та фактором процесу соціалізації дітей дошкільного віку.

Мета статті зумовлюється потребою в обґрунтуванні факторів процесу соціалізації дитини – дошкільника загалом, та впливу друкованих ЗМІ на цей процес зокрема.

Виклад основного матеріалу. Дитяча література є універсальним навчально-розвивальним засобом, що супроводжує дитину за межі безпосередньо засвоюваного, заглиблюючи її в можливі світи з широким спектром моделей людської поведінки і орієнтуючи в них, забезпечуючи багатогранне мовне середовище. В педагогічному словнику “дитяча література” визначається, як художня література для дітей і юнацтва, органічна частина, всієї художньої літератури. Колом читання прийнято вважати всю літературу, яку читають діти [5: 148]. Першими дитячими книгами були твори навчального і моралістичного змісту: азбуки, букварі, енциклопедії, правила поведінки в суспільстві тощо. Вони з'явилися в європейських країнах у 14 – 16 століттях [5: 148].

Ознайомлюючись з художньою літературою і фольклором, опановуючи рідну мову, молоде покоління зростає корінням з історичною та культурною спадщиною свого народу. Під впливом словесного і друкованого слова, як засобу формування моральної свідомості,

діти дошкільного віку глибше усвідомлюють сутність моральних вимог до життя у суспільстві. Слово з уст батьків, вихователів, бібліотекарів, формує первинні уявлення вихованців про добро і зло, розвиває вміння налагоджувати моральні стосунки з близькими, дорослими та однолітками. Саме художнє слово є тим дієвим виховним засобом, який дозволяє здійснювати комплексний вплив на соціалізацію дітей дошкільного віку.

Видатний педагог С. Русова наголошувала, що обов'язок вихователя “дати дитині справді гарні, художні, пройняті гуманністю твори”, які б чарували дітей красою змісту і форми, викликали радість і думку, захоплювали серце і розум; радила “спочатку краще вживати свій рідний народний матеріал – казки, оповідання, легенди, поеми, билини, – потім високохудожню слав'янську народну літературу і літературу інших народів світу, враховуючи вікові й індивідуальні особливості дітей” [2: 72]. “Сильно впливає на дітей естетика слова, краса змісту оповідання, казки” – зазначала С.Русова, характеризуючи роль і значення літератури в формуванні почуттів, смаків, ідеалів. Дитяча література – велике мистецтво. Її притаманна гігантська сила емоційного впливу на дитину, вона здатна викликати у дитини хвилювання, переживання, захоплення, співчуття й обурення, радість і смуток, любов і ненависть [2: 72].

Інтерес до світу художніх творів з дитинства пов'язаний з наполегливими пошуками ідеального “Я”. Однією з особливостей сприйняття художніх творів дітьми є співпереживання героям. Діти дошкільного віку ставлять себе на місце героя, подумки діють разом з ним, борються з його ворогами, радіють його успіхам. У молодого покоління виникає інтерес до долі героя, що змушує їх стежити за перебігом подій і переживати нові почуття. Дослідження сучасних науковців показують, що сприйняття дітьми художнього твору має надзвичайно активний характер. Уміння сприймати художні твори і разом із змістом усвідомлювати особливості художньої виразності не виникає спонтанно, воно формується поступово впродовж усього дошкільного віку. Молоде покоління недостатньо чітко відокремлює зміст твору від життя. І лише в старшому дошкільному віці мистецтво слова стає для дітей самоцінним.

Під час ознайомлення дошкільників із художньою літературою та фольклором використовуються різні прийоми формування повноцінного сприйняття твору: виразне читання вихователя, бесіда про прочитане, повторне читання, розглядання ілюстрацій, пояснення незнайомих слів.

Розпочинаючи розвивально-навчально-виховну роботу з дітьми дошкільного віку над художніми творами, слід мати на увазі, що:

- розуміння тексту залежить від особистого досвіду дитини;
- діти легко встановлюють та усвідомлюють зв'язки, коли події відбуваються послідовно;
- у центрі уваги дітей знаходиться головний персонаж, але у окремих випадках не завжди чітко діти розуміють його переживання, мотиви, учинки;
- у дітей яскраво виражене емоційне ставлення до героїв.

Значення казок, прислів'їв, загадок та їхній вплив на соціалізацію дітей важко переоцінити. Це не лише скарбниця народної мудрості, а й невичерпне джерело розвитку емоційної сфери і творчого потенціалу дитини. Художні та фольклорні твори збагачують соціальний і предметний досвід молодого покоління, живлять комбінаторну здатність розуму, показують способи розв'язання моральних суперечностей, і до того ж у казках завжди перемагає добро. Дитячі газети і журнали відіграють важливу роль у формуванні морального, етичного, естетичного, фізичного, правового, патріотичного, сімейного та національного виховання підростаючого покоління. Вони призначаються головним чином для розвитку в дітей пізнавальних інтересів з різних галузей знань, прилучення їх до розв'язання життєвих проблем [5: 105]. Друковані засоби масової інформації дозволяють емоційно, інтуїтивно охоплювати цілісну картину світу у всьому розмаїтті пов'язаних речей, подій, відношень і в своєму впливові на розвиток доповнюють можливості інших видів спільної з дорослими і самостійної діяльності дітей (пізнавально – дослідницької,

продуктивної, ігрової). Адже система світобачення дітей дошкільного формується в контексті дитячої субкультури [1: 142]. Процес входження дитини у світ культури неможливий у відриві від суспільства. Водночас, дослідження науковців переконливо доводять, що для успішного засвоєння культурної спадщини попередніх поколінь свого народу, молоде покоління спочатку має чітко зорієнтуватися в просторі дитячої культури, як частини загальної культури, яка створюється дорослими для дітей так і самими дітьми, як певний результат творчого характеру їх активної соціалізації.

Висновки з даного дослідження. Отже, друковані засоби масової інформації мають на меті виховання у дітей: патріотизму та пошани до традицій народу, сприяють формуванню моральних цінностей, допомагають розширити світогляд. Разом з тим, художні та фольклорні твори є важливою складовою дитячої субкультури та вагомим фактором процесу соціалізації дітей дошкільного віку.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Подальше дослідження планується провести у напрямі розробки й теоретичного обґрунтування інтегрованої моделі впливу друкованих засобів масової інформації на соціалізацію дітей дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Монографія / А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш і ін. /.; Заг. ред. Н.В. Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368с.
2. Зайченко І. В. Педагогічна концепція С.Ф. Русової: Навч. посіб. для студентів педагогічних спеціальностей вузів / Передмова М.Д. Ярмаченка. – 2-е вид., доп. і переробл. – Чернігів. – 2000. – С. 234.
3. Ленский Б. В., Матрюхин Г.И. Роль детской книги в современных информационных потоках // Педагогика. – 2000. – № 3. – С. 89-97.
4. Соціальна педагогіка / За заг. ред. А. Й. Капської. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 6-7.
5. Ярмаченко М. Д. Педагогічний словник / За ред. дійсного члена АПН України Ярмаченка М.Д.: – 2001. – Педагогічна ДУМКА. – С.149.

УДК 37.013.42:378.09

Н.Є. Троценко

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ РОСІЇ

У статті автором розкриваються особливості організації та діяльності ресурсних центрів у вищих навчальних закладах Росії, описана система ресурсних центрів та виділено основні напрями їх діяльності.

The article features disclosed by the organization and activities of resource centers in higher educational institutions of Russia, described the system of resource centers and highlighted the main areas of activity.

У сучасних умовах освіта стає одним із вирішальних факторів прогресу суспільства. Це пов'язано з переходом цивілізації до інформаційної стадії розвитку. Відомо, що стратегічна доктрина прогресу індустріально розвинених держав ґрунтується на концепції розвитку людського потенціалу, чому значною мірою сприяє система освіти. Адже суспільство і освіта – це нерозривні поняття – єдина система. Тому будь-які глобальні проблеми, що виникають перед суспільством, безпосередньо впливають на стан сфери освіти. Глибинні зміни, що відбуваються в системі вищої освіти, значним чином впливають на структуру і зміст інформаційних потреб спеціалістів соціальної сфери, викладачів соціальної педагогіки / соціальної роботи, студентів вищих навчальних закладів.